

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לנצל ולהדפיס בלי רשות בכתב

אי שש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש טז מנחם אב תשע"ח: הדלקת נרות: ירושלים 7:04 תל-אביב: 7:19 חיפה 7:12 מוצאי שבת: ירושלים: 8:19 תל-אביב: 8:22 חיפה: 8:23 ר"ת: 8:55

פרשת ואתחנן

תפלה על הזולת

להתפלל ולבקש רחמים על הזקוקים לישועה!

נלמד מהפסוק: "ואתחנן אל ה'... לאמר" (פרק ג-כג)

ואמרו חז"ל (במד"ר) מהו לאמר: אמר רבי עזריה לאמר לדורות שיהיו מתפללין בשעת הצרה שהרי משה אעפ"י שנאמר לו, לא תעבור את הירדן הזה התחיל מתחנן. ובמדרש תנחומא מובא: לימד משה את באי עולם שלא יאמר אדם הואיל וחולי שלי מסוכן ועשה דייתיקי וחילק כל אשר לו, לא יאמר הואיל שעשה דייתיקי לא יתפלל עוד, אלא יתפלל, שאין הקב"ה פוסל תפלת כל בריה וכו'.

כבר הזכרנו בעבר שיסוד התפלה האמיתית והמקובלת [שעליה נאמר "לכל אשר יקראוהו באמת"] היא, כאשר תולה המתפלל את כל יתרו ונתקוותו בהש"ת בלבד ללא שיו. שאם שייר משהו במחשבתו שיכול להעזר בעוד גורם זולתו, אין זה רק חסרון בשלימות התפלה, כפי ששייד לומר בשאר מצוות, [שקיים מצוה רק לא בשלימות] אלא כל מהות התפלה שונה בתכלית. עד כדי כך שיתכן שאין זו תפלה המתקבלת, לעומת תפלה של זה התלוי כולו רק בהש"ת, היא שמתקבלת ברצון.

דוד המלך ע"ה הגדיר את הרגשת התלות הזו, במילים "כגמול עלי אמו". כך צריך אדם להרגיש, שאין שום גורם בעולם לסמוך עליו ושום צד להעזר בו מלבד עזרתו יתברך, וזה בא לידי ביטוי בכמות ההפצרה החוזרת ונשנית בתפלה, כמו שמצינו בתפלתו של יצחק אבינו, וכמו שמצינו בפרשתנו שמשה רבינו התפלל שוב ושוב כמנין "ואתחנן".

ומכאן נובעת גם שלימות הכוונה בתפלה, כפי שמצאנו באותו מעשה המובא בגמרא (ראש השנה יח.): שנים שעלו לגרדום על אותו עוון, אחד ניצל והשני לא. ומבארים חז"ל מדוע זה ניצל וזה לא? משום שזה התפלל ונענה וזה התפלל ולא נענה. ושואלים חז"ל: מפני מה זה נענה וזה לא נענה הרי שניהם התפללו? ומתרצים: זה התפלל תפלה שלימה [בכוונה] ולכן נענה, והשני לא התפלל תפלה שלימה ולא נענה.

ועדיין לא מובן. הרי שניהם בסכנה. וכי יעלה על הדעת שהאחד יזלזל בסכנה ויתרפה מלהתפלל תפלה שלימה? אלא צריך לומר שההבדל ביניהם היה עוד קודם התפלה. כי זה תלה כל יתרו בהקב"ה בלבד וממילא כשהתפלל הייתה תפלתו שלימה ואילו האחר הרהר שמא ישנה עוד איזו שהיא דרך טבעית להנצל וממילא לא היתה תפלתו שלימה.

ידועים דברי חז"ל (תענית ל: ורשב"ם ב"ב קכא.): "לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב..." אחד הטעמים: יום שכלו בו מתי מדבר. והביאו רש"י ותוס' (תענית שם וב"ב שם) ממדרש איכה שכל ארבעים שנה שהיו במדבר, בכל ערב ט' באב היה כרוז אומר צאו לחפור והיה כל אחד ואחד יוצא וחופר לו קבר וישן בו וכו' ולמחר הכרוז קורא: יבדלו חיים מן המתים וכל שהיה בו נפש חיים היה עומד ויוצא, וכל שנה היו עושין כן, וכך גם בשנת המ', והנה לבוקר עמדו כולם חיים וחשבו שטעו בחשבון וכך המתינו עד ליל ט"ו, ולא מת אחד מהם. ואז הבינו שביטל הקב"ה אותה גזירה קשה מעליהם ועשו יו"ט.

ותמוה: היאך יתכן שתבטל מהם הגזירה והרי הקב"ה נשבע שדור המדבר ימותו כולם וכתוב "אני ה' דיברתי אם לא זאת אעשה" וגו'! ותיירץ בספר עטרת פז (על סדר הסליחות) שההבדל בין הקבוצה הזו האחרונה לכל הקודמות, שבכל שנה כשנכנסו לקברים לא היו בטוחים שהם אלו שימותו בוודאות באותה שנה, והיה ספק בלבם שמא יחיו עד לשנה הבאה, ואולם הקבוצה האחרונה ידעו שהם ימותו בוודאי, ונשאו תפלה ותחינה להקב"ה, בכל ליבם שירחם עליהם ויבטל מעליהם את הגזירה הזו. תפלה שלימה זו שבאה מכל עומק הלב היה בכוחה לבטל אף גזירה קשה ונוראה זו.

"עומד לפני ה'"

כיצד?

סיפר הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל ששמע מהגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל מעשה על זקנו רבי דוד זצ"ל שהיה מנהל אחוזה בחצר אחד הפריצים. פעם התפאר הפריץ באזני חבריו השיכורים, שמנהל האחוזה שלו צדיק גדול, וכשהוא עומד בתפלה לפני קונו אינו שומע דבר. אם יירו ברובה ליד אזנו [והרובים באותה עת השמיעו רעש רב] לא יחוש בכך כלל.

לא האמינו חבריו לדברי הפריץ והתערבו עמו שלא יתכן כדבר הזה. נטלו רוביהם לבחון, האם אמת נכון הדבר. יצאו לשדה, שם עמד רבי דוד בתפלה.

כל הפריצים טענו את רוביהם, גם הפריץ המארת. כולם, מלבדו, כתפו את רוביהם. כשהשתחוה ב"מודים" ירו מעל לראשו, ולא שמע את רעמי המון היריות. נשאר כך, שחות, עד שהזדקף לאיטו.

כשפסע רבי דוד שלוש פסיעות בסיום תפלתו, הופתע לראות את ההתגודדות מאחוריו.

הפריץ המאושר שזכה בהתערבות סיפר לו על המאורע ואמר: "אילו היית נבעת מקול היריות, הייתי אני יורה בך!"

והגדת - ח"א

מצוה המורה זו של כיבוד אב ואם, נלמדת מהפסוק: "כבד את אביך ואת אמך כאשר ציוך ה' אלוקיך למען יאריכון ימיך ולמען יטב לך" (פרק ה-טז)!

ואמרו חז"ל: כיבוד אב ואם הוא אחד מן הדברים שאדם אוכל פירותיהו בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, דכתיב ביה למען יאריכון ימיך ולמען יטב לך (קידושין מ.).

דרשו חז"ל בגמרא (קידושין לא.): בשעה שאמר הקב"ה אנכי ולא יהיה לך, אמרו אומות העולם: לכבוד עצמו הוא דורש. כיון שאמר כבוד את אביך ואת אמך, חזרו והודו למאמרות הראשונות, ויש להבין פשרו של מאמר זה ומה משנה לנו מה אמרו אומות העולם?!

וביאר המגיד מדובנא זצ"ל (בספרו אהל יעקב) שהרי ידוע כי הרבה מצוות בתורה - ובהם כיבוד אב ואם - הם שיכליות ויש בהם תועלת רבה לבריות מצד הטבע, וממילא היה האדם מקיימם גם לולא ציווי ה', ועם זאת, כתבם השי"ת בתורתו כדי לזכות את ישראל בקבלת השכר עליהן וכדברי חז"ל "גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה".

ולפיכך, ברוב טובו וחסדו, הרבה הקב"ה לישראל תורה ומצוות גם כאשר האדם היה מקיים אותם מבלעדי מצוות התורה. וכמו שאמרו "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות".

עובדה זו שכתב הקב"ה את המצוות הללו בתורתו, מהוה הוכחה לאומות העולם, כי כל מצוות השי"ת הכתובים בתורה אין הם כדוגמת המצוות שמלך בשר ודם מצוה את עבדיו לתועלת שלו, אלא הם רק לטובתם, לתועלתם ולתיקון נפשם של עבדיו. ממש כאותו רופא ויועץ טוב שמזהיר מה טוב לאכול ומה לא, הרי אין זה לטובתו האישית אלא לטובת כל שומע. לזה נועדו כל מצוות ה' וכמו שכתוב: ויצונו ה' לעשות את כל החוקים... לטוב לנו כל הימים לחיותינו כהיום הזה".

דבר זה למדו אומות העולם מכך, שכיבוד אב ואם אף שמחוייבת היא מצד השכל והטבע, כתבה השי"ת בתורתו, ואם לא היה רוצה לזכות את האדם לא היה מהצורך לצוות על זה. מכך הבינו האומות שאין זה כמו שחשבו בתחילה כששמעו את הדברות הראשונות דימו שזה כמלך המצווה את עבדיו לתועלת עצמו, וממילא להם אין זה נוגע ואין להם צורך לחוש למצוותיו. אך אחרי ששמעו את מצות "כבד את אביך" הבינו שהמצוות נועדו לטובת האדם, כאמור. ואם כך גם עליהם חובה להזהר בהם לטובתם ולתועלתם.

הגאון רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל מאיר את יסוד מצות כיבוד אב ואם בדברים הבאים: מצות כבוד את אביך ואת אמך דורשת מאתנו לגלות בכל דרך שהיא ובכל התיחסותנו אל ההורים, את הכרתנו העמוקה בדבר החשיבות הגדולה שה' נתן להורים כלפינו.

"מדרכי הכיבוד הוא" - ממשיך הרב הירש - "בראש ובראשונה, לשמוע בקולם ללא תנאי ולמלא כל רצונם בזריזות, ובלבד שרצונם לא יהיה מנוגד לרצון ה'. שהרי על ההורים להיות דוברים ומתווכים לרצון ה', והרי זאת תעודתם וחשיבותם הגדולה. תעודה זו של ההורים היא יסוד מצות כיבוד או"א, ולא מדת החסדים, גדולה או קטנה, שגמלו לילדיהם... כגובה שמים מארץ - כן גבהו הדרישות החלטיות והכבירות של מצוה זו מכל חובה מוסרית, ששיטת המוסר הרגילה מסוגלת מתוך שיקולים של הכרת טובה".

לכבד "טובה אחת קטנה"...

הגה"צ רבי שלמה זלמן אונסדארפער זצ"ל היה מגיד מישרים בפרעשבורג, כל ימיו השתוקק מאוד לעלות לארץ ישראל, דרך שארכה בימים ההם הלוך ושוב כחמשה חודשים, אך מכיון שלא היתה הפרוטה מצויה בכיסו, נשאר הדבר רק בגדר חלום ותקווה טובה.

פעם אחת בעצם יום הפורים ניגש אליו אחד מעשירי העיר ונתן לו מתנה כרטיס נסיעה לארץ ישראל. כמובן רש"ז שמח מאד ומיד החל בהכנות לקראת הנסיעה הגדולה שרבות ציפה לה.

בהתקרב מועד הנסיעה, הגיע רש"ז לבית הוריו, שדרו בעיר אחרת, כדי לקבל מהם ברכת הדרך קודם צאתו. בעודו מדבר עם אמו אמרה לו האם: "טובה אחת קטנה אני מבקשת ממך, מיד בהגיעך לארץ הקודש, בתום שני חודשים ומחצה, אנא שלח נא אלי מברק המודיע לי על בואך בשלום לארץ הקודש, וכך אוכל לישון ביתר רוגע"...

מיד כששמע בקשה זו מפי אמו הבין רש"ז כי זה אומר שבמשך כל ימי הנסיעה לא תישן אמו ברוגע, נענה ואמר לה: "אם כן, אבטל את הנסיעה". אמרה לו אמו: "ח"ו! וודאי שעליך לנסוע אלא שתודיעני בהגיעך". אך רש"ז שהבין לעומקן של דברים, והרגיש ללב אמו, ביטל מיד את כל הנסיעה שכל כך חלם עליה וכה השתוקק לה, ובלבד שלא לפגוע בכיבוד אב.

באר החיים

"כיבוד אב" ע"י שליח...

לפנינו מעשה שסיפר הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל (בלי להכנס לפן ההלכתי שבו) על **"כ"ק האדמו"ר רבי אהרן מבעלזא זצ"ל** שכידוע היה קדוש ה'. לא נהנה מהעולם הזה. פרוש ומסוגף בתכלית.

והנה אביו **"כ"ק האדמו"ר רבי יששכר דב זצ"ל** ששהה בעיר אחרת, שמע על הסיגופים של בנו. שלח אליו שליח שיודיע לו שהוא גוזר עליו בגזרת כיבוד אב, שמיד לאחר שיקבל את ההודעה, יכין לעצמו סעודה דשינה ויאכל את כולה.

הגיע השליח לרבי אהרן ומסר את שליחותו. שמע רבי אהרן "כיבוד אב" ומיד רץ להכין לעצמו סעודת מלכים. כשסיים להכין את הסעודה פנה לשליח ואמר:

"יש לי מצות כיבוד אב. זו מצוה נוראה. אבל אתה יודע שיש דין של "שלוחו של אדם כמותו". השליח הוא כעין המשלח. אם כן, אני מבקש ממך טובה. אתה תהיה השליח שלי. לי קשה לאכול. תתישב ותאכל בשליחותי את כל המאכלים, אני רוצה לזכות במצות כיבוד אב....

ככבוד ובמורא...

הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל היה מוסר שיעורים בפני מאות שומרי תורה בבית הכנסת "אהל רחל". כשהיה אביו נכנס הפסיק מיד... קם בחרדה, בכבוד ובמורא, מלוא קומתו, וכל הקהל עמו.

וכשהיה אביו קם לצאת, אך רואהו בקומו, נעמד בחרדת קודש מלא קומתו. הביט בו כפי שמביטים בספר התורה. רק כשיצא אביו חזר להתישב. מאז היה מביט בתכיפות, לראות האם אביו חוזר.. וכשנראתה דמותו בפתח, שב וקם בחרדה. אביו התנהל לאט מחמת זיקנותו, והיה עוקב אחריו בעמידה עד שישב במקומו, וכך כשיצא בשנית ובשלישית באותה אימה ויראה.

והיה רבי בן ציון אומר לתלמידיו: "אילו היה אבי אומר לי לעמוד כל הלילה ליד מטתי כי יש לו הנאה מכך, הייתי עומד!" וכשהיה בוחר אתרוגים, היה נותן לאביו את הטוב והמובחר, ההדר שבהדר רק לאחר מכן בחר עבור עצמו.

יגילו במלכם

הוזהרנו שלא לפגוע בכבודם של תלמידי חכמים!

נלמד מהפסוק: "את ה' אלוקיך תירא" (פרק ו-יג)

ואמרו חז"ל: שמעון העמסוני, ואמרי לה נחמיה העמסוני, היה דורש כל אתני שבתורה, כיוון שהגיע ל"את ה' אלוקיך תירא" פירש... עד שבא רבי עקיבא ולימד: "את ה' אלוקיך תירא" - לרבות תלמידי חכמים (פסחים כב: ב"ק מא. קידושין נז.). וכתב בעל הטורים: "תירא" בגימטריה "תלמידי חכמים". ואמרו חז"ל (סנהדרין צט:): מיהו אפיקורס? זה המבזה תלמיד חכם. והמבזה תלמיד חכם הריהו מבזה דבר ה' ואין לו חלק לעולם הבא. וכן אמרו חז"ל (שבת קיט:). לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה תלמידי חכמים.

כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל (בשיעור חומש ורש"י פר' חיי שרה תשל"ח) ביכה מרה את מצב ביזוי גדולי התורה בדורינו וכך זעק מנהמת לבו: "לדאבונינו, דבר יום ביומו, שומעים אנשים אשר חיייהם חיי הפקר ופיהם פה של הפקר, להיות מלעיבים במלאכי אלוקים ולדבר ככל העולה על רוחם רח"ל. בדורינו צריכים אנו בכל יום לקרוע קריעה על דיבורי החירוף והגידוף שנשמעים דבר יום ביומו על צדיקים ות"ח וגדולי ישראל, שכבר אמרו חז"ל (ר"ה כה): יפתח בדורו כשמואל בדורו.

"הלא גם אם לא היה מדובר בת"ח וצדיקים, עדיין איסור לשון הרע על כל יהודי הוא נורא ואיום... על אחת כמה וכמה במי שפוער פיו לדבר סרה ולהוציא לעז על ת"ח ויראי ה' שבוודאי עונשו חמור ונורא... יש בני אדם שעל כל דבר קטן כגדול הם זועקים מרה שזהו אפיקורסות ויש לבערו מקרב המחנה, אך מדוע לא ישימו על לב שהדיבור על תלמידי חכמים וגדולי תורה הוא בוודאי אפיקורסות. אם יש אדם שאין מוצא חן בעיניו דרכו ושיטתו של איזה ת"ח, לכל היותר יכול הוא לגמור בדעתו שאינו חפץ לבקר בהיכלו ולא לדבר עמו, אבל חלילה מעשות כדבר הזה לדבר סרה על תלמיד חכם. ה"י."

"המבזים תלמידי חכמים וגדולי תורה, הרי זה ידים מוכיחות שאין התורה חשובה אצלם למאומה, רח"ל... לדאבונינו אין איש שם על לב להתעורר ולזעוק מרה על האסון הנורא שפקד את העולם בדורינו, שכבודם של תלמידי חכמים מושפל עד שאול תחתיה. וביזוי תלמידי חכמים אינו רק במי שמדבר בעצמו דברי גנאי עליהם, אלא אף מי שרק שומע ואינו מוחה או שאינו אוטם אזנו משמוע דברי נאצה אלו, וכל שכן אם הוא מעלה על פיו בת שחוק וקורת רוח משמיעת הדברים, שגם הוא בכלל מבזה תלמידי חכמים." ע"כ חלק מדבריו הנוקבים של כ"ק האדמו"ר רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל.

בעקבות מעשה שהיה (וראה מסגרת) נשאל הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א האם מועילה מחילת הגאון (ראי"ל) למי שביזהו שהרי אמרו חז"ל (שבת קיט:): כל המבזה תלמיד חכם אין רפואה למכתו!?"

והשיב רבי חיים: תלמיד חכם יכול למחול על כבודו, ד'תורתו דיליה" פירושו שאת הכבוד אני חייב לו, אבל על בזיון, זה דין מצידו, שלי אסור לבזותו, ובזה לא שייך ולא מועילה מחילה, וכמו שהביא הכסף משנה (סוף הל' ת"ת) מהריב"ש בשם הראב"ד. עכ"ד.

נאמר בפסוק (שמות כג-כא) "כי לא ישא [המלאך] לפשעכם כי שמי בקרבני". ופירש הספורנו: "ואין לאל ידו למחול על כבודי". כלומר: מכיון ש"שמי בקרבני", לכן "לא ישא לפשעכם", שאין בידו למחול על כבוד ה'.

למדנו מכאן - כותב הגר"מ שטרנבוך שליט"א (בספרו **טעם ודעת**) דעלבון ת"ח שהוא כעלבון השכינה אין בידו למחול על ביזיונו, כפי שהמלאך אינו יכול למחול על בזיון השי"ת.

"הוי זהיר בגחלתן..."

לבעל החתם סופר היה תלמיד מובהק שנעשה חתן אצל גביר שהיה חסיד לאחד מגדולי האדמו"רים בפולין. בהשפעת חמיו נסע גם החתן להסתופף בצל האדמו"ר והפך להיות חסיד נלהב.

כעבור מספר שנים ביקש להקביל את פני רבו החתם סופר ונסע לפרשבורג. הוא הגיע בדיוק בשעה שהחתם סופר אחז באמצע אמירת שיעורו. התח"ס האיר לו פניו אך רמוז שמוזה זמן רב לא ראה אותו...

העיז התלמיד פניו ואמר בחוצפה: אילו היה הרב שומע את התפלה בחצרו של האדמו"ר שלי, היה מבין מדוע לא באתי לכאן... [ובזה זילזל וביטל את מעלת רבו החת"ס].

פניו של החת"ס הרצינו וגם התלמידים נבהלו למשמע אזנם. נענה החת"ס ואמר בענוותנותו: "בהיכל המלך יש תפקידים שונים. יש משרתים הדורי לבוש המשיגים למלך מעדנים מובחרים. ויש מסיקי תנורים שמציתים תנורים וגורפים את האפר ובגדיהם מלוכלכים, אך וודאי גם מלאכתם נחוצה. כך גם בהיכלו של בורא עולם. יש צדיקים המשיגים, כביכול, מעלתם בתפלתם ועבודתם בקדושה ויש שהם בבחינת "חוטב עצים" העמלים בסוגיות הש"ס והמשחירים עצמם על התורה לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא. אינני יודע מי מהם גדול יותר..." לאחר דבריו אלו המשיך החת"ס באמירת השיעור.

בתום השיעור ביקש אותו תלמיד לגשת לרבו החת"ס ולפייסו. אך החת"ס הקפיד עליו וסירב לקבל פניו. בלב כבד שב התלמיד לעירו ובדרך אירע אסון נורא. העגלה התהפכה והתלמיד נהרג.

עפ"י זכרון למשה

רגישות לכבודם של חכמים...

עד כמה הזהירות בכבוד חכמים במעשה שלפנינו: אחד האברכים המופלגים זכה לארס את בתו עם אחד מתלמידי הקרובים של הגאון **רבי אברהם גנחובסקי** זצ"ל. קודם גמר השידוך נתייעץ הלה עם רבי אברהם שהפליג מאוד בשבחו של החתן.

אבי הכלה שהיה לו קשר חזק עם הגאון **רבי מיכל יהודה ליפקוביץ** זצ"ל, רצה שגם רבי מיכל יהודה ישמע את השבחים שמרעיף רבי אברהם על החתן. מה עשה? הוא התקשר לרבי אברהם מטלפון ציבורי שהיה סמוך לביתו של רבי מיכל יהודה, וקרא לרבי מיכל יהודה לצאת מן הבית כדי לשמוע בטלפון את השבחים...

רק באמצע השיחה קלט רבי אברהם שרבי מיכל יהודה יצא במיוחד מביתו לשמוע דבריו. דבר שיש בו משום פחיתות כבוד לרבי מיכל יהודה (מה שאבי הכלה לא שם לב מחמת התרגשותו).

רבי אברהם סיים מיד את השיחה, ואף-רץ בזריזות יתירה וחרדה רבה מביתו ברחוב אבטליון ועד לביתו של רבי מיכל יהודה ברחוב וולוקמירר כדי לפייס את רבי מיכל יהודה על שהוציאוהו בטעות מביתו כדי לשמוע דבריו.

אגן הסהר

"הזהרו בגחלתן של חכמים..."

סיפר הרב הלל קופרמן שליט"א: אברך משיבת מיר העוסק גם בכתיבת מזוזות, שכר חדר עם סופר סת"ם נוסף שנמנה על אחת החסידויות בירושלים. בעת שהתקיימה ההפגנה נגד דעתו של **הגראי"ל שטיינמן** זצ"ל, דיבר אותו סופר סת"ם נגד הגראי"ל בדברי נאצה וגידופים שאין הדעת סובלתם. האברך ממיר הזהירו על כך אך לא הועיל, ואדרבה, הוא הוסיף ודיבר גרוע יותר.

והנה למחרת לא הגיע לעבודה כך גם בימים הבאים. בירר האברך מדוע לא בא ואמרו לו משפחתו כי התמוטט והוא שוכב בלא הכרה. האברך ריחם עליו וסיפר לאדמו"ר שלו את מה שאירע, אמר לו האדמו"ר: אני מזהיר אותם לא לדבר כך! אף שיש חילוקי דעות אסור כך לדבר, ועתה מכיון שאני רבו די מה שאעשה אותך לשלוחו כמותו לבקש מחילה מהגראי"ל שטיינמן ואולי יש תקוה וינצל (וראה בסוף המאמר תגובתו של הגר"ח קנייבסקי שליט"א בקשר למעשה זה) **כל משאלותיך**

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

לא מילים – רק מעשים... / הרב נפתלי וינברג

האמת הזו נכונה גם לענייננו: המצב יכול להשתנות, וחייב להשתנות. המכתב שקראתם הוא רק אחד מני-רבים אשר קוראים להתעורר!

* * *

בסיטואציה הבאה נתקלנו פעמים רבות. אנו מציעים למנהל להכניס למוסד את חוברות הלימוד בעניינים שבין אדם לחברו. התגובה היא "אנו מעריכים את החומר - אבל עומס הלימודים אינו מאפשר זאת".

וכל זאת למרות שמדובר בשיעור שבועי אחד בלבד!

וכאן מונחת הנחה מעוותת, כביכול מה שקשור לבין אדם לחברו הוא בגדר חומר-יפה, מעשיר, אך לא הכרחי... ואנו תוהים, מה בצע בילד שיודע טוב חומש, משנה או גמרא בעיון אך עדיין אפילו לא יודע איך צריך לדבר לאבא או לאמא? האם אין זה גורם לחילול השם ח"ו? הרי אפילו ילד שגדל רח"ל בסביבה מנותקת אמור לדעת שלאבא ולאמא מדברים בכבוד!

שאלתי פעם מנהל איך הם מספיקים ללמוד בחוברות? תשובתו הייתה פשוטה, אמיתית וכנה: עדיף לי שהילד יידע טיפה פחות משניות, אבל יהיה מחונך. כי את המשניות הוא יוכל פעם להשלים, אבל את החינוך הישר בגיל הרך, הוא לעולם לא יוכל להשלים!!

ואני יכול להעיד מתוך ביקור באותו מוסד: דרך-ארץ שקט ושלווה שוררים שם, אין כל גילוי של פראות - גם לא בהפסקות. הילדים משחקים בנחת ובחיוך, והכל מתנהל על רמה גבוהה מאוד.

ואז קלטתי: כאשר יש דרך-ארץ ומידות טובות, יש משמעת חזקה - ואז גם ההספק הלימודי של המוסד עולה!!

* * *

תגובה נוספת בה אנו נתקלים, שכבר יוצאים ידי חובה בלימוד ספרי 'ארחות צדיקים', 'מסילת ישרים' וכדו'. וכאן נשאלת השאלה: האם גדולי הדורות שחיברו ספרים אלו התכוונו לעשות זאת עבור ילדים? הלוא המצב אודותיו מתריע המכתב הנ"ל הוא לאחר שלומדים בספרים הנ"ל.

אין נחתום מעיד על עיסתו, אז העברנו את החוברות לעיונם של גדולי ישראל זצוק"ל ושליט"א, ולשורה ארוכה של אדמו"רים, רבנים ראשי ישיבות ודיינים. כולם כאחד חתמו על הזכות והחובה לשלב את הלימוד בחוברות במוסדות הלימוד אפילו על חשבון לימוד אחר.

הורים יקרים! אם לא עכשיו אימתי? אם במוסד של ילדכם עדיין לא שולבו החוברות, פנו אל המחנכים ובקשו מהם זאת. אנחנו יכולים רק להציע, אך הכח האמיתי נמצא בידי ההורים. ולפיכך מוטל על כל הורה אשר חפץ שבנו יקבל חינוך מובהק לדרך ארץ ומידות טובות לפעול!

ונסיים במשפט בו פתחנו. מעתה: לא מילים – רק מעשים...

מכתבים רבים נוחתים על שולחן המערכת. בלא מעט מהם מבקש הכותב להביע דרך העלון את כאבו, נוכח תופעה כזו או אחרת. לרוב אין לנו דרך למלא את מבוקשו, בעיקר מחמת שאנו משתדלים להתמקד יותר ב'עשה טוב' ופחות ב'סור מרע'. השבוע הגיעו אלינו שני מכתבים, והלוואי יוכלנו לצטט אותם במלואם.

הנה אחד מהם:

מצוות שבין אדם-לחבירו נרמסות, לצערנו, לא רק בין ילדים קטנים - אלא בכל שטח שהוא בחיינו. לא באתי לקטרג חלילה, אלא להביא תועלת, ואולי עלונכם יהי' השליח להביע את הזעקה.

יש סבורים שעשרת הדברות מורכבות רק ממצוות שבין אדם למקום - אך מה עם בין אדם לחבירו אשר נרמס במחי יד ורגל? ואפרט כמה תחומים:

בין הורים לילדים - המושג 'כיבוד הורים' נשחק מאוד לדאבונו. הדברים אמורים הן לגבי קבלת דעות מההורים ('הטעם שלנו בבגדים שונה, אין לנו מה לצאת יחד לקניות') והן לגבי תלונות שמפנים להורים, בדרכי החינוך בהם הם נוהגים ובתחומים נוספים.

בין ילדים נשואים להורים - אין די התעניינות בהורים. לא מתקשרים מספיק, מסרבים לקבל עצות, וגם לא מעריכים מתנות שההורים כל-כך מתאמצים לתת!

בין אחים ואחיות נשואים - נתקלתי במקרה בו נפגשו שלוש אחיות נשואות. הראשונה משבחת ארוכות את השנייה, ולשלישית לא אומרת מילה...

בין מורות לתלמידות - שיחות חופשיות במהלך השיעור, זלזול ואף חוצפה. אך לפעמים זה הדדי. מורות עוקצות תלמידות, בלא מחשבה מה המילים הדוקרניות עלולות לחולל בנפש.

בעבודה - ישנן לעיתים פגיעות שנובעות מהעובדה שהאדם לא חשב כלל לפני שהוציא את המילים מהפה. נתקלתי בסיטואציות קשות כאלו, וחובה לזעוק על כך. עד כאן המכתב.

* * *

מורי ורבותי! אנחנו אוהבים תמיד לכתוב באופן חיובי ומשמח, הדוגמא החיובית משפיעה הרבה יותר מהשלילית, אבל לפעמים מגיע הרגע בו אין ברירה.

והרגע הזה הוא עכשיו! - -

"אבל אין סיכוי לשנות משהו!" יטען הטיפוס הסקפטי [ספקני, פסימי].

טעות! עד לפני שנים ספורות היו משוכנעים כ-ו ל-ם שההורים חייבים לקנות דירה עבור ילדיהם, וזהו. הורים נטלו על עצמם הלוואות ענק, בלי קצה-חוט להתחיל לפרוע אותן. פרסומים רבים עסקו בתופעה, וראה זה פלא: פתאום א-פ-ש-ר לחתן ילדים בלי לקנות דירה. והא ראייה: זה בדיוק מה שכבר עושים מאות ואלפים!

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il